

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Здравка Владимирова Кръстева,
преподавател по криминалистика в Юридическия факултет на Софийския
университет „Св. Климент Охридски“

Относно: дисертационен труд за присъждане на научна и образователна степен „доктор по право“ в област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Криминалистика“

Дисертант: Петя Райчева Оджакова, докторант на самостоятелна подготовка в Юридическия факултет на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“, докторска програма „Криминалистика“.

Научен ръководител: доц. д-р Валентин Недев

Тема на дисертацията: Деца, жертви на престъпления - способности за защита в наказателното производство (процесуални и криминалистични аспекти)

1. Кратко представяне на процедурата

Със заповед No. 939/12.12.2022 г. на Ректора на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ съм определена за член на научното жури за защита на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Петя Райчева Оджакова,

докторант на самостоятелна подготовка по професионално направление
3.6. Право, докторска програма „Криминалистика“.

Представеният от дисертанта комплект от материали е в съответствие с предвиденото в Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за прилагането му. Дисертантът е удовлетворил нормативните изисквания по отношение на наукометричните критерии за образователната и научна степен „доктор“. Намирам, че са спазени изискванията относно хода на процедурата и оформянето на дисертационния труд.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение, разгърната библиография и приложения. Обемът на труда в представения вид е от 246 страници, съответстващ на 262 стандартни страници.

Структурата на труда е логично изградена и отразява по подходящ начин интердисциплинарния характер на изследването, съчетаващ знания от областта на правата на човека, криминалистиката и наказателния процес.

В **увода** е обоснована актуалността на изследването и са представени целта му и използваната при проучването на темата методология. **Първа глава** е посветена на наднационална и вътрешноправната нормативна рамка, чрез която са регламентирани правните средства за защита на правата на децата, пострадали от престъпления. Във **втора глава** са разгледани процесуалните и криминалистични аспекти на няколко способа за доказване с участието на малолетни и непълнолетни свидетели и пострадали, а именно разпит на свидетел, освидетелстване и най-често назначаваните съдебни експертизи. Последната **трета глава** е посветена на произтичащото от международния правопорядък право на детето да бъде изслушано и да участва в съдебни

процедури, като са разгледани проекциите на това право в националното законодателство чрез института на особения представител в наказателното производство и релевантната практика на наднационални юрисдикции по въпроса. В **заключението** са изведени основните изводи, до които стига авторът в отделните части на съчинението, приносните моменти в изследването и са обобщени направените от дисертанта предложения *de lege ferenda*.

3. Приносни моменти и бележки

Изложените в автореферата приносни моменти намирам за добросъвестно и коректно представени. Могат да бъдат открити някои от тях.

Важен приносен момент на изследването е критичният анализ, на който е подложено относимото национално законодателство и многобройните предложения за изменения в нормативната уредба с цел да се отговори на по-високите международни и европейски стандарти за правата на децата, пострадали от престъпления. Някои от предложенията *de lege ferenda* са с дискуссионен характер и с не всички бих могла да се съглася, но без съмнение са пространно обосновани и аргументирани, като авторът е демонстрирал задълбочени познания по темата и научна смелост.

С практико-приложно значение са направените препоръки към тактиката на разпита, освидетелстването и експертизите на деца, пострадали от престъпление. Дисертантът е стъпил на обобщено научно знание по темата и добри практики от международния опит, като е доразвил тезите си на базата на подходящо конструирано емпирично проучване сред практикуващи юристи и националната съдебна практика.

Трябва да бъдат открити предложенията за изменение на НПК, предлагащи задължителен характер на експертизата по чл 144, ал. 3.

задължителна видеофиксация на разпита на пострадалото дете, участието на психолог в освидетелстването му. Смятам, че тези предложения *de lege ferenda* са убедително обосновани от дисертанта, имат потенциал да намалят риска от вторична виктимизация и представляват един от съществените приноси с научен и научно-приложен характер на изследването.

Към автора могат да бъдат отправени някои бележки и препоръки, които не влияят на цялостната положителна оценка за представеното съчинение.

Някои от формулировките на конкретните текстове от наказателно-процесуалния закон, които авторът предлага да бъдат изменени, се нуждаят от прецизиране, както от правно-техническо естество, така на места и съдържателно, за да отговорят в по-голяма степен на основни положения в наказателно-процесуалната теория.

Отправените препоръки за усъвършенстване на тактиката на разпита на пострадалите деца, са почти изцяло ориентирани към охраняване на интересите на детето. Този безспорно важен подход трябва да се съчетава с подходяща тактика, отчитаща податливостта на децата на внушения, както от страна на трети лица, така и от участниците в разпита, а от там до ограничаване на риска от недостоверни показания и необосновани обвинения към невинни лица.

6. Заключение

Намирам, че представеният дисертационен труд „Деца, жертви на престъпления - способности за защита в наказателното производство (процесуални и криминалистични аспекти)“ удовлетворява изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за прилагането му – съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и показва, че

кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания, поради което убедено предлагам на Научното жури да даде на докторанта Петя Райчева Оджакова образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. Право (Криминалистика).

.....
доц. д-р Здравка Владимирова Кръстева,
определена за член на научното жури
със Заповед No. 939/12.12.2022 г. на Ректора
на ВСУ „Черноризец Храбър“